

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden laamanni

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Varsinais-Suomen käräjäoikeuden 10.6.2022 asiassa dnro R 22/901 antamaan tuomioon nro 22/124681.

Käräjäoikeus oli asiassa lukenut vastaajan syyksi muun ohella vammantuottamuksen, jonka tekoaika on ollut 17.10.2019. Alustavana selvityksenä hankitun arkistopäiväkirjan merkinnän mukaan haaste oli annettu vastaajalle tiedoksi 4.4.2022 syyteoikeuden jo vanhennettua.

SELVITYS

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on 23.5.2023 antanut menettelystään apulaisoikeuskanslerin sijaisen häneltä pyytämän selvityksen. Selvityksessään käräjätuomari on todennut tuominneensa vastaajan törkeän vammantuottamuksen asemesta vammantuottamuksesta ja olleensa tietoinen virhetilanteen mahdollisuudesta syyksilukemisen lieventämisessä. Selvityksen mukaan kyse on ollut huolimattomuusvirheestä. Käräjätuomari on huomannut virheen välittömästi tuomion antamisen jälkeen ja ollut yhteydessä syyttäjään, joka on valittanut Turun hovioikeuteen muun ohessa syyteoikeudeltaan vanhentuneesta syytekohdasta.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta.

Rikoslain 21 luvun 10 §:n mukaan vammantuottamuksesta tuomittava enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta.

Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentunut ja asiassa epähuomiossa tekemänsä virheen. Koska syyteoikeus vammantuottamuksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista ([KKO 2022:31](#), kohta 8 ja [KKO 2020:78](#), kohta 19).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä vanhentuneen rikoksen tuomitsemista on pidetty tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäisenä tapauksissa, joissa siitä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamusikäytännön mukaan käräjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Käräjätuomari on virheen tultua hänen tietoonsa ilmoittanut asiasta syyttäjälle, joka on valittanut Turun hovioikeuteen muun ohessa tästä syytekohtasta. Tämän seurauksena virhe on korjautunut. Virheestä ei asiasta käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Kyse ei ole ollut käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden ainoasta syytekohtasta ja oikeudenkäynti on ollut saman vastaajan muiden syytekohtien käsittelemiseksi tarpeellinen. Syyteoikeuden vanheneminen asiassa ei ole myöskään ollut seurausta käräjätuomarin omasta menettelystä.

Kun käräjätuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syylistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään. Pyydän saattamaan toimenpiteeni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Turun hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen